

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice

Pe 27 februarie curent, la Academia de Administrare Publică și-a ținut lucrările conferința științifico-practică internațională „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”, desfășurată la inițiativa și sub egida Catedrei științe administrative a Academiei. Comitetul organizatoric, avându-l în calitate de președinte pe **prim-prorectorul Academiei, Andrei GROZA, doctor, conferențiar universitar**, a coordonat lucrul de pregătire a conferinței, de selectare a tinerilor cercetători de la diferite instituții de învățământ superior și științifice din țară și de peste hotare, antrenați activ în procesul de perfecționare a științei administrației publice, de implementare a principiilor ei conceptuale moderne în practica serviciului public. Astfel, printre participanții la conferință s-au numărat profesori, conferențieri universitari, lectori universitari doctoranzi, masteranzi de la Academia de Administrare Publică, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu” din Cahul, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, Universitatea de Stat din Comrat, Universitatea de Studii Europene din Moldova, Universitatea Liberă Internațională din Moldova, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Mol-

dovei, de la autorități publice centrale, precum și de la instituții de profil din România, Polonia și Ucraina.

În deschiderea conferinței, **prorectorul Academiei, Aurel SÎMBOTEANU, doctor, conferențiar universitar**, a menționat faptul că Republica Moldova trece printr-o perioadă complexă de tranziție politică, economică și socială cu un pronunțat impact asupra evoluției societății. Și, în acest sens, toate sferele conviețuirii umane necesită o abordare științifică, nefiind o excepție nici activitatea administrativă.

În inițierea cercetărilor de dezvoltare a științei administrației autohtone un rol deosebit revine Academiei de Administrare Publică, unde este desfășurată o amplă activitate științifică, fiind antrenați în această activitate și tinerii cercetători, care participă la diferite activități științifice, inclusiv la conferințele științifice, devenite o tradiție frumoasă pentru Academie. În această ordine de idei, prorectorul a apreciat înalt că ti-

stituțiilor publice a fost și este o preocupare a oamenilor de știință și a politicienilor din toate timpurile.

Pentru Republica Moldova, a spus în continuare domnia sa, cunoașterea științifică a fenomenului administrativ a generat metamorfoze noi, determinate de schimbările de ordin politic, economic și social, care au început odată cu declararea independenței și edificarea statului și administrației publice în condiții istorice noi. Și e salutar faptul, că în aceste activități se implică tot mai activ tinerii cercetători cu viziuni noi, moderne asupra științei administrației, confirmat și de numărul mare de participanți la conferință cu rapoarte tematice foarte interesante.

Iurie ȚAP, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, doctorand la Academia de Administrare Publică, s-a

nerii cercetători manifestă un interes sporit față de diferite aspecte teoretico-conceptuale și aplicative privind știința administrației, dedus din tematica comunicărilor științifice, incluse pe agenda conferinței, cărora le-a urat succese în activitatea lor de cercetare de mai departe.

DI Ion DULSCHI, doctor în științe, conferențiar universitar, șef Catedră științe administrative, a subliniat, la rândul său, că problema de organizare și funcționare a in-

(Continuare în pag. 3)

SUMAR

Conferința tinerilor cercetători.....	1, 3
Oficial.....	2
Lansare de carte.....	4
Viața Academiei.....	5
Cercetarea științifică la Academie.....	6-7
Cooperare.....	8
Strategia primăriei Catranâc (Fălești).....	9
Grigore Vieru - 80 de ani de la naștere.....	10
În lumea științei și a tehnicii.....	11
Diverse.....	12

Președintele României, Klaus Iohannis, a întreprins o vizită oficială în R. Moldova în perioada 24-25 februarie a.c., la invitația președintelui Nicolae Timofti. În urma convorbirilor oficiale, N. Timofti și K. Iohannis au susținut o conferință de presă comună, în cadrul căreia președintele Republicii Moldova a făcut o declarație de presă, pe care o prezentăm în variantă prescurtată.

„Îmi mulțumesc domnului președinte Iohannis pentru

Întrevedere Nicolae Timofti – Klaus Iohannis

această vizită în Republica Moldova, vizită care întărește relația specială dintre țările noastre și asigură continuitate tuturor proiectelor comune. Discuția noastră a cuprins 3 subiecte majore: relația bilaterală, integrarea europeană a R. Moldova și situația regională.

În plan politic, avem o deplină înțelegere asupra subiectelor de interes comun și asupra evenimentelor politice din ultima perioadă de timp.

Pe dimensiunea bilaterală avem în desfășurare numeroase proiecte de infrastructură: în sistemul energetic, cel de transport, în educație, medicină etc. Sunt proiecte vitale

pentru Republica Moldova și, cu sprijinul prețios al României, ele se concretizează.

I-am spus domnului președinte că îmi doresc ca în Republica Moldova să vină mai multe investiții românești, în toate domeniile, inclusiv în audiovizual. Am convenit asupra intensificării schimburilor culturale și educaționale, care ajută la apropierea oamenilor de pe cele două maluri ale Prutului și oferă premisele necesare pentru colaborările ulterioare.

Pe subiectul al doilea, l-am asigurat pe domnul președinte că Republica Moldova rămâne ferm angajată pe calea integrării europene”.

Președintele României, Klaus Iohannis, a făcut următoarele declarații pentru presă: „România va face tot ce este posibil pentru a sprijini Republica Moldova pe drumul său european și democratic. L-am asigurat pe președintele Nicolae Timofti că România rămâne angajată pentru intensificarea dialogului politic și a cooperării concrete cu Republica Moldova.

Implementarea prevederilor Acordului de Asociere cu UE reprezintă pașii concreți care pot demonstra determinarea elitelor politice de la Chișinău de a avansa pe calea integrării europene”.

Despre planul de acțiuni comune în susținerea parcursului european al țării noastre au discutat în cadrul unei întrevederi Președintele Parlamentului Andrian Candu cu Altețele Lor Regale, Principii Nicolae și Radu ai României, aflați într-o vizită în Republica Moldova.

Potrivit Președintelui Par-

Casa Regală din România pentru o Moldovă europeană

lamentului, Casa Regală a României a avut întotdeauna o contribuție deosebită pentru dezvoltarea Republicii Moldova, oferind sprijin umanitar, social, cultural și diplomatic țării noastre. „Urmează să stabilim unele acțiuni comune pentru a ajuta Republica Moldova mai ales pe dimensiunea externă, pentru a realiza agenda europeană și de asociere, a apropia țara noastră de UE”, a menționat Președintele Parlamentului.

Andrian Candu a dat asigu-

rări că Republica Moldova are în continuare o orientare proeuropeană, solicitând sprijinul Casei Regale în transmiterea acestui mesaj la nivel internațional. „Nu există nicio schimbare în percepția politică de la Chișinău referitor la integrarea europeană și agenda de asociere”, a precizat Președintele Parlamentului.

Alteța Sa Regală, Principele Radu al României, s-a referit la activitățile desfășurate de Casa Regală în susținerea

Republicii Moldova. „Practic în toate activitățile pe care le-am desfășurat în ultima perioadă am încercat să includem și Republica Moldova. Ne propunem dezvoltarea în continuare a acestor activități. În călătoriile pe care le avem, reieșind din agenda noastră externă, transmitem mesajul de integrare europeană a Republicii Moldova”, a declarat Alteța Sa Regală, Principele Radu al României.

Ulterior, spicherul Andrian Candu și Altețele Lor Regale, Principii Nicolae și Radu ai României au depus flori la bustul poetului Grigore Vieru din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”.

Situația din țară și din regiune, prioritățile noii guvernări de la Chișinău și agenda europeană a Republicii Moldova au fost principalele subiecte pe care Prim-ministrul Chiril Gaburici le-a discutat cu Președintele Parlamentului European, Martin Schulz, în cadrul vizitei oficiale efectuată la Bruxelles în perioada 26-27 februarie curent,

„Deși Guvernul investit pe 18 februarie este unul minoritar, îmi propun să asigur sprijinul necesar pentru continuarea procesului de integrare europeană. În acest sens, susținerea, pe care sperăm să o obținem și mai departe de la Parlamentul European și de la dumneavoastră personal, este foarte importantă”, a subliniat șeful Executivului de la Chișinău.

În această ordine de idei, Chiril Gaburici a menționat importanța valorificării cu maximă eficiență a platformei de interacțiune dintre forurile le-

gislative de la Chișinău și Bruxelles.

La rândul său, Martin Schulz a salutat intenția Guvernului de la Chișinău de a-și continua parcursul european. „Apreciez pozitiv intenția noului Guvern de a urma vectorul european și a garanta viitorul proeuropean al Republicii Moldova. UE este un proiect de pace și stabilitate. Ne bucurăm că Republica Moldova susține această direcție. Aveți tot suportul necesar din partea Uniunii Europene pentru realizarea reformelor și continuarea direcției spre UE”,

a declarat Președintele Parlamentului European.

Oficialii au vorbit despre proiectele realizate în țara noastră, cu suportul UE, astfel încât Republica Moldova să se dezvolte în toate domeniile. Părțile au menționat importanța consolidării capacității instituționale și au discutat despre proiectele menite să modernizeze țara, în special, cele de infrastructură energetică europeană. „Independența energetică este una dintre prioritățile în perioada următoare”, a afirmat Martin Schulz.

UE susține Guvernul de la Chișinău

Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice

(Sfârșit. Început în pag. 1)

referit în discursul său la problemele implementării Strategiei Naționale de Descentralizare, dintre care a menționat expertiza științifică, ce trebuie să fie la baza adoptării deciziilor politice la nivel de stat, pentru ca reformele în domeniul descentralizării să fie duse la bun sfârșit, în conformitate cu rigorile standardelor europene și internaționale. Și abordările științifice în acest domeniu, inclusiv ale tinerilor cercetători, ar fi de un real folos pentru o eficiență înaltă a reformelor din domeniul respectiv.

Ministrul apărării al Republicii Moldova, Viorel Cîbotaru, doctor, conferențiar universitar la Catedra științe administrative de la Academie, s-a expus referitor la modernizarea managementului în structurile de forță, ca fiind un imperativ european, în contextul evoluției majore imprevizibile a evenimentelor

a apreciat înalt organizarea acestei conferințe pentru tinerii cercetători, pentru care este un test al profesionalismului în abordarea științifică a tematicii administrative și le-a urât succese în susținerea de mai departe a tezelor de master și de doctor.

Despre importanța implicării tinerilor și structurilor de tineret în dezvoltarea proceselor democratice în cadrul administrației publice și participarea tinerilor la elaborarea și promovarea politicilor publice au vorbit **Ion DONEA, șef Direcție tineret a Ministerului Tineretului și Sportului** și **Ana GANENCO, membră a Secretariatului Consiliului Național al Tineretului din Moldova**.

După sesiunea plenară, conferința a continuat cu sesiuni de lucru în cadrul a trei ateliere: „Organizarea și funcționarea autorităților administrației publice”, „Probleme actuale privind dezvoltarea regională și eficientizarea admi-

toată complexitatea sa. Realizarea reformelor în Republica Moldova și asigurarea unui mediu social-economic de-

cent sunt posibile în cadrul unui sistem contemporan de administrare, fundamentat din punct de vedere științific.

Pentru eficientizarea activității administrației publice, sunt necesare eforturi atât din partea instituțiilor de stat, cât și a societății civile. Realizarea acestor schimbări trebuie să se înscrie în coordonatele impuse de procesul de integrare al Republicii Moldova în Uniunea Europeană, ceea ce presupune atingerea standardelor europene de funcționare a statului. Administrația publică centrală și locală trebuie să utilizeze instrumentele specifice țării, pentru realizarea eficientă a reformelor.

Analiza științifică a problemelor actuale ale societății moldovenești, a experienței acumulate în procesul de aplicare în practică a mecanismelor de dirijare și gestionare ale autorităților administrației publice de diferite niveluri, relevă condițiile de asigurare a succesului și bunei funcționări a statului în ansamblu.

Pornind de la necesitatea funcționării mai eficiente a instituțiilor de stat, instituirii unor noi tipuri de relații între administrație și cetățeni, creșterii rolului autorităților administrației publice locale, reconsiderării parteneriatului cu societatea civilă și până la aspirația de membru al Uni-

nii Europene, în cadrul Conferinței au fost identificate principalele aspecte ale reformării administrației publice: eco-

nom, social, legal, cultural și organizațional.

Examinarea tematicii propuse, a demonstrat actualitatea

problemelor discutate. Tinerii cercetători, participanți la conferință, au pledat în comunicările lor științifice pentru modernizarea continuă a administrării publice cu utilizarea celor mai eficiente metode.

A fost constatat, de asemenea, aportul Academiei în domeniile respective, participanții la conferință pledând pentru ca Academia de Administrare Publică să mențină și în continuare poziția de Centru Național de Dezvoltare a Științei Administrative, devenind un centru educațional de excelență în domeniul administrării publice.

Discuțiile științifice din cadrul conferinței au constituit un real suport pentru relevarea și prioritizarea problemelor existente în administrarea publică și înaintarea recomandărilor științifice, dar și la promovarea tinerilor cercetători, care vor contribui la consolidarea și eficientizarea administrației publice în Republica Moldova.

Materialele conferinței au fost publicate într-o culegere aparte de frumoasă execuție poligrafică cu același titlu: „Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice”.

Ion AXENTI

la nivel regional și global, a riscurilor pentru ca țara să fie pregătită pentru a-și apăra interesele sale naționale. Ministrul și-a exprimat disponibilitatea de a participa la diverse întruniri sau mese rotunde de la Academie pentru a discuta mai pe larg aceste probleme de interes național.

Profesorul Constantin SOLOMON, doctor habilitat,

nistrației publice locale” și „Relații politico-administrative, de drept și sociale în administrația publică”

În final, a fost adoptată o rezoluție a conferinței în care se menționează că afirmarea Republicii Moldova în calitate de stat modern european, vine cu imperativul perfecționării în continuare a sistemului de administrare publică în

Lansare de carte: „Conflictul dintre Armenia și Azerbaigjan. Istorie și modernitate”

Pe 24 februarie curent, la Academia de Administrare Publică a avut loc lansarea cărții „Conflictul dintre Armenia și Azerbaigjan. Istorie și modernitate”, eveniment de excepție, organizat la inițiativa și în colaborare cu Ambasada Republicii Azerbaigjan în Republica Moldova, care se datorează și faptului că această lucrare de investigații istorice a fost scrisă de cercetătorul moldovean, doctor Ruslan Șevcenco. La eveniment au participat ministrul afacerilor interne al Republicii Moldova, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, E. S. Namig Hasan oglu ALIYEV, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Azerbaigjan în Republica Moldova, doctor în drept, profesor, E. S. Mehmet Selim KARTAL, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Republicii Turcia în Republicii Moldova, E. S. Merab ANTADZE, Ambasadorul Georgiei în Republica Moldova, Asaf HAJYEV Secretar general al Adunării Parlamentare a Cooperării Economice la Marea Neagră, Igor MUSALIMOV, Consul general al Kazahstanului în Republica Moldova, reprezentanți ai altor instituții de stat, specialiști în drept, în științe istorice, experți și politologi din Azerbaigjan, Ucraina și Moldova, profesori, audienți și masteranzi ai Academiei.

Moderatorul ședinței de lansare a cărții, prim-prorectorul Academiei de Administrare Publică, Andrei GROZA, doctor în științe istorice, conferențiar universitar, a menționat în deschiderea ședinței importanța și actualitatea tematicii acestei cărți. La sfârșitul anilor '80, secolul trecut, când a luat amploare mișcările de eliberare națională,

instrumentele de ocupație ale imperiului sovietic nu mai funcționau și atunci s-a recurs la alte modalități de a menține imperiul – învrăjbirea interetnică, conflictele regionale și separatismul.

Azerbaigjanul a fost primul care a avut de suferit pe această cale, fiindu-i impus un conflict de proporții, conflictul din Nagorno-Karabakh, care și astăzi este o rană sângerândă pentru poporul azer. Asemenea conflicte persistă în Georgia și în Moldova, mișcări separatiste sunt și în Turcia. De aceea, este necesar de a analiza profund, în conformitate cu dreptul internațional, cauzele acestor conflicte și găsite căile adecvate de soluționare a lor.

Ministrul de interne, dl Oleg Balan, a subliniat în luarea sa de cuvânt buna tradiție, stabilită la Academie, de a invita la Academie, personalități marcante din autoritățile publice, lumea științei din țară și de peste hotare pentru a aborda din punct de vedere academic, științific probleme actuale ale lumii contemporane. În acest context, domnia sa a menționat bunele relații de prietenie cu Ambasada Azerbaigjanului în R. Moldova, reprezentanții cărora au fost de mai multe ori oaspeți ai Academiei, afirmând că, având aceleași probleme, împreună, pe căi pașnice, diplomatice, în baza realităților istorice și dreptului internațional urmează să

fie găsite căile de soluționare a conflictelor înghețate.

E. S. Ambasadorul Namig Aliyev a mulțumit, la rândul său, gazdelor pentru organizarea la nivel a acestei întruniri valoroase, subliniind că

ele sunt foarte necesare pentru a fi explicate adevăratele cauze ale conflictului dintre Azerbaigjan și Armenia, că mulți știu superficial

despre acest conflict, fără a pătrunde în esența lui. În continuare, domnia sa a făcut o scurtă incursiune istorică, referindu-se la strămutarea în masă a populației de etnie armeană din Asia Mijlocie pe pământurile istorice ale Azerbaigjanului, implicarea Imperiului Rus cu anumite interese, în aceste operațiuni, genocidul poporului azer și alungarea lui de pe pământurile strămoșești. Ca rezultat, Azerbaigjanul a pierdut 20 la sută din teritoriul său, iar pes-

armeano-azer, Nagorno-Karabakh, carte care, indiscutabil, va prezenta un viu interes pentru cercul larg al politologilor, istoricilor, tuturor celor interesați de aceste probleme grave ale contemporaneității.

În luările lor de cuvânt, ambasadorii Turciei și Georgiei, experții politologi, alți vorbitori au dat o înaltă apreciere cărții prezentate, evocând momente tragice din istoria poporului azer. Toți au fost de părere că impedimente pe calea soluționării conflictelor înghețate sunt standardele duble, aplicate de anumite țări interesate, dar și de unele organisme internaționale, nerespectarea dreptului internațional și neîndeplinirea rezoluțiilor adoptate la cel mai înalt nivel. Soluționarea acestor conflicte trebuie realizate pe cale pașnică, prin abordare științifică, în baza celor trei principii fundamentale – integritatea teritorială, independența și inviolabilitatea frontierelor de stat.

În această ordine de idei, Ambasadorul Namig Aliyev a menționat în finalul ședinței că, deși Azerbaigjanul este cu mult mai puternic, din punct de vedere economic

te 9 milioane de azeri au luat drumul pribegiei.

În acest sens, Ambasadorul a adus sincere mulțumiri savantului moldovean, Ruslan Șevcenco, pentru studiul profund asupra istoriei, cauzei și etapelor conflictului

și militar, decât Armenia, își dorește soluționarea conflictului armeano-azer doar pe cale diplomatică, pe cale pașnică și în această direcție este orientată strategia politicii externe a țării sale.

Vitalie NICA

Dezvoltarea profesională: realizări și perspective

Cu ocazia inaugurării cursurilor de dezvoltare profesională, în nr. 2 al ziarului „Funcționarul Public” am inserat un amplu material referitor la sarcinile și prioritățile pentru anul 2015. În acest număr vă propunem o scurtă prezentare a rezultatelor anului 2014, viziuni privind anumite probleme și propuneri pentru perfecționarea cursurilor de dezvoltare profesională în anul curent și pe viitor. **Îi oferim cuvântul dnei Aurelia ȚEPORDEI, director al Departamentului dezvoltare profesională al Academiei.**

Activitățile de dezvoltare profesională a personalului din autoritățile publice centrale și locale s-au desfășurat, pe parcursul anului 2014, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.1063, din 26 decembrie 2013, a actelor normative în vigoare, Statutului A.A.P., Regulamentului intern cu privire la dezvoltarea profesională continuă a personalului.

În perioada respectivă, A.A.P. a organizat și a desfășurat cursuri de dezvoltare profesională pentru 3010 funcționari din administrația publică: *la comanda de stat, la solicitarea autorităților publice și în colaborare cu partenerii de dezvoltare/alte organizații*

În anul 2014, A.A.P. a desfășurat 43 de cursuri de dezvoltare profesională a personalului, după cum a și fost planificat în comanda de stat, în cadrul cărora au fost instruiți 1292 funcționari (inclusiv, 1030 de persoane din autoritățile administrației publice centrale (cu 10 persoane mai mult) și 262 persoane din cadrul autorităților administrației publice locale de nivelul I și II (cu 8 persoane mai puțin).

Scopul cursurilor respective a fost aprofundarea, actualizarea cunoștințelor, dezvoltarea abilităților, modelarea atitudinilor necesare funcționarilor pentru exercitarea eficientă a atribuțiilor de serviciu.

Programele de instruire au fost elaborate pentru fiecare categorie de participanți, în corespundere cu subiectele de bază prevăzute de Hotărârea de Guvern menționată. Activitățile de instruire au fost realizate de către cadrele didactice ale A.A.P., precum și de către funcționari cu experiență relevantă în domeniu din cadrul autorităților publi-

ce. Lecțiile au avut caracter practic, aplicativ și, după cum au menționat participanții, util activității pe care o desfășoară. Formatorii au utilizat în procesul de predare metode andragogice, fapt care a condus la eficientizarea procesului de dezvoltare profesională și a fost apreciat înalt de către participanți.

Participanții au apreciat, de asemenea, prezentarea setului de materiale oferit în format electronic, dar, în același timp, au menționat că ar fi fost util dacă toate materialele erau prezentate și pe suport de hârtie.

Eficiența activităților de instruire, rata medie, a fost apreciată de către participanții la instruire cu **2,7 (din 3 maximum)**.

Academia, la fel ca și în anii precedenți, a colaborat cu autorități publice în domeniul prestării serviciilor de instruire pentru funcționarii publici. Astfel, în anul 2014, șase autorități publice, printre care Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției, Inspectoratul Fiscal Principal de Stat, altele au anunțat concursuri pentru achiziționarea serviciilor de instruire. Academia a participat și a câștigat concursurile respective, astfel că, în baze contractuale, au fost realizate 25 de cursuri pentru 664 de funcționari. Programele de instruire au fost elaborate în conformitate cu subiectele solicitate de către autoritățile contractante și au fost coordonate cu conducătorii autorităților respective.

Eficiența activităților de instruire, rata medie, a fost apreciată de către participanții la instruire cu **2,8 (din 3 maximum)**.

Pe parcursul anului 2014,

au fost desfășurate activități de dezvoltare profesională în colaborare cu parteneri de dezvoltare/alte organizații, care au devenit deja o bună tradiție în cadrul Academiei. Astfel, au fost organizate cursuri de dezvoltare profesională în colaborare cu Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), cu Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată, PNUD, Moldova. Având suportul financiar al acestui Program, Academia de Administrare Publică a desfășurat activități de implementare a *Programului de dezvoltare profesională a personalului* din cadrul a 30 de autorități ale administrației publice locale, a colaborat la elaborarea materialelor de instruire cu companiile selectate de către PNUD Moldova/PCDLI și anume: Institutul de Dezvoltare Urbană (IDU) – modulele *Achiziții publice, Managementul proprietății publice*; compania AXA Management Consulting (AXA) – modulul *Managementul resurselor umane*; Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” – modulele *Managementul finanțelor publice locale, Colectarea taxelor*.

Tot în cadrul Programului respectiv, pe parcursul anului 2014, au fost desfășurate activități de instruire în cadrul mai multor sesiuni, la toate

cele cinci module, pentru 625 de funcționari din cele 30 de primării-țintă, cărora PCDLI le acordă asistență informațională, metodologică, financiară.

La solicitarea altor organizații, precum Institutul de Dezvoltare Urbană, RGP GRUP SRL, în cadrul Academiei s-au desfășurat 4 cursuri de dezvoltare profesională pentru 98 de funcționari din cadrul autorităților publice locale.

La aceste colaborări m-am referit mai amănunțit în nr. 2 al ziarului.

În scopul satisfacerii calitative a necesităților de instruire ale funcționarilor publici, precum și a cererii crescânde la serviciile de instruire din partea autorităților publice propunem: majorarea numărului total de participanți la cursurile de dezvoltare profesională, organizate anual la comanda de stat, cu alocarea resurselor financiare necesare pentru instruire; examinarea posibilității acordării suportului financiar pentru desfășurarea vizitelor de studiu în cadrul autorităților publice pentru participanții la cursurile de dezvoltare profesională organizate la comanda de stat.

De asemenea, propunem ca să fie micșorat numărul de persoane în grup de la 30 până la 25 și să fie revizuit cadrul normativ care reglementează remunerarea cadrelor didactice/formatorilor, ceea ce, implicit, va spori calitatea predării.

Considerăm, că activitățile de dezvoltare profesională a personalului din autoritățile publice desfășurate în cadrul Academiei vor contribui la crearea unui corp de funcționari publici profesioniști, capabili să susțină procesul de integrare europeană a Republicii Moldova.

Activitatea de cercetare științifică – componentă fundamentală a Academiei

Cercetarea științifică reprezintă unul dintre principalele criterii de evaluare a calificării și de apreciere a performanței academice a oricărei instituții de învățământ superior. În cadrul Academiei de Administrare Publică, activitatea științifică se desfășoară în conformitate cu legislația națională în domeniul de cercetare și inovare a Republicii Moldova. Evaluarea activității științifice se realizează în funcție de standardele naționale, conform sistemelor de evaluare instituite de Consiliul Național de Atestare și Acreditare al Republicii Moldova.

În anul 2014, Academia a fost evaluată de către Consiliul Național de Atestare și Acreditare la profilul științific de bază: „**Suport științific în modernizarea administrației publice din Republica Moldova**”, fiindu-i acordată categoria „B” recunoaștere internațională.

La această temă am solicitat un interviu dnei **Silvia DULSCHI**, șef Direcție știință și cooperare internațională, doctor, conferențiar universitar.

CORESPONDENTUL: Care sunt rezultatele principale ale cercetărilor științifice în anul 2014?

Silvia DULSCHI: În anul 2014, activitatea de cercetare științifică în cadrul Academiei de Administrare Publică s-a desfășurat conform direcțiilor de cercetare: *Administrare publică și Management public*, în cadrul a două laboratoare științifice, de pe lângă catedrele de specialitate, având 4 teme de cercetare:

Tema 1: Modernizarea administrației publice în contextul consolidării statului de drept (*Catedra științe administrative*).

Tema 2: Republica Moldova în contextul integrării europene: obiective și priorități (*Catedra științe politice și relații internaționale*)

Tema 3: Aspecte teoretico-practice privind edificarea statului de drept și modernizarea administrației publice (*Catedra științe juridice*)

Tema 4: Evaluarea managementului public în Repu-

blica Moldova și determinarea factorilor de eficientizare a acestuia în contextul integrării europene (*Catedra economie și management public*).

Pe parcursul anului 2014, activitatea de cercetare științifică în cadrul Academiei a fost orientată spre realizarea următoarelor **obiective**: efectuarea cercetărilor științifice în conformitate cu temele propuse în cadrul laboratoarelor Academiei; participarea, la solicitarea Președinției, Guvernului, Parlamentului și altor autorități publice la elaborarea și avizarea unor acte normative și instructive, strategii, concepte, programe; perfecționarea continuă a cadrelor științifico-didactice ale Academiei; organizarea și participarea cu comunicări științifice în cadrul conferințelor naționale și internaționale, meselor rotunde și altor foruri științifice, publicarea în revistele de specialitate din țară și din străinătate a realizărilor în domeniul administrației publice; elaborarea și publicarea lucrărilor științifice la temele de cercetare în cadrul proiectelor științifice și a disciplinelor predate de către colaboratorii științifici; implementarea rezultatelor cercetărilor științifice în procesul de instruire continuă a personalului din cadrul autorităților administrației publice; organizarea și desfășurarea activității de doctorat.

Investigațiile efectuate de

către cercetătorii științifici ai Academiei în cadrul laboratoarelor științifice/catedrelor au fost susținute de către Direcția știință și cooperare internațională și monitorizate de către conducerea Academiei. Planul instituțional de cercetare științifică a fost elaborat de către Direcția știință și cooperare internațională în baza strategiei Academiei cu privire la activitatea de cercetare, conform temelor prioritare din programele naționale și cele internaționale, prin integrarea planurilor anuale ale unităților de cercetare - laboratoarele științifice/catedrele. Evaluarea s-a realizat individual, în cadrul laboratorului/catedrei, departamentului. La nivelul Academiei, evaluarea și aprobarea activității de cercetare pe parcursul anului 2014 a fost realizată de către Senat.

La finele perioadei evaluate, personalul științifico-didactic al Academiei a constituit 62 angajați, 53 cu titlu științific, dintre care 28 titulari ai instituției. Potențialul științific este format din 13 doctori habilitați și 40 de doctori în științe, ceea ce constituie 82,84% din personal.

O componentă a activității Academiei de Administrare Publică o constituie organizarea pregătirii cadrelor științifice de înaltă calificare prin studii de doctorat. **A.A.P. este abilitată de către Consiliul Național pentru Acre-**

ditare și Atestare să organizeze studiile de doctorat la specialitățile: 563.00.01. Teoria, metodologia și istoria administrației publice și 563.00.02. Organizarea și dirijarea în instituțiile administrației publice; servicii publice.

Doctoranzii își desfășoară activitatea de cercetare sub îndrumarea conducătorilor de doctorat, numărul total al doctoranzilor constituie 23 de persoane.

Valorificarea activității științifice în anul 2014 s-a realizat prin publicarea rezultatelor în 3 monografii, 3 manuale, 7 lucrări științifico-metodice, 3 articole din publicații periodice și seriale internaționale, 59 articole publicate în revista Academiei, 3 articole în revistele naționale recenzate (B, C), 100 comunicări la conferințe, simpozioane, mese rotunde naționale și internaționale și 9 publicații în variantă electronică, în total, fiind publicate 187 de lucrări.

Cadrele didactice, doctoranzii, masteranzii AAP au participat la conferințe, simpozioane și alte manifestări științifice internaționale organizate în România, Estonia, Turcia, Polonia, Bulgaria, Ucraina și Germania.

COR.: Cum a activat pe parcursul anului 2014 Seminarul științific de profil și Consiliul științific specializat?

(Continuare în pag. 7)

Activitatea de cercetare științifică – componentă fundamentală a Academiei

(Sfârșit. Început în pag. 6)

S.D.: În cadrul Seminarului științific de profil și Consiliului științific specializat, cu drept de examinare a tezelor de doctor în științe administrative, a fost susținută teza de doctor în științe administrative de către dna Gheorghită Tamara, cu tema: „Modernizarea managementului funcției publice și al funcționarului public în Republica Moldova”, consultant științific, Spătaru Tatiana, doctor habilitat, conferențiar universitar.

COR.: Ce ne puteți spune despre activitatea de cercetare științifică și inovațională realizată în cadrul A.A.P. pe parcursul anului 2014?

S.D.: Activitatea de cercetare științifică și inovațională s-a axat pe realizarea a două proiecte internaționale.

Primul proiect, „Rețeaua de colaborare a universității la Marea Neagră - UNIVER – SEA. NET”, a avut ca scop promovarea schimbului de valori și experiențe între universitățile din țările-partenere prin intermediul unui program educațional comun și de rețea.

În anul 2014, a continuat dezvoltarea programelor comune de învățământ în ceea ce privește promovarea valorilor educaționale, a modulelor de curs disponibile online în format digital printr-un portal educațional. Au fost consolidate identitățile regionale prin realizarea unei comunități virtuale între universități (prin cadre didactice și studenți). În cadrul acestui proiect, în luna decembrie, s-a desfășurat primul curs online prin internet. Modulul video-conferinței, „Comunicare interculturală”, a fost prezentat de către Stela Spînu, doctor, conferențiar universitar,

Catedra științe politice și relații internaționale.

Cel de-al doilea proiect, „Integrarea principiilor de bună guvernare în studiile din cadrul Academiei de Administrare Publică”, are ca scop sporirea capacității sectorului public în Republica Moldova prin intermediul Academiei de Administrare Publică și pentru a susține țara noastră

cu referință la îndeplinirea criteriilor de aderare la standardele UE.

Printre rezultatele cu valoare teoretică și aplicativă semnificativă obținute în cadrul proiectului nominalizat, putem menționa vizita de studiu la Ministerul Afacerilor Externe al Estoniei, în cadrul căreia au fost dezbătute temele privind dezvoltarea și feedback-ul curriculei A.A.P. și vizita de studiu la Ambasadă Republicii Moldova în Estonia. Pe parcursul anului, au fost examinate peste 30 de chestiuni, inclusiv: elaborarea și implementarea curriculumului universitar, scopurile și obiectivele învățământului superior, personalul implicat în procesul de studii; predarea și însușirea materialului; riscurile și avantajele aplicării tehnologiilor informaționale; mobilitatea studenților în cadrul globalizării învățământului.

În această perioadă, au fost stabilite legături pentru

o viitoare colaborare cu Facultatea de științe sociale a Universității Tehnologiei din Talin și Academia Estoniană de Științe de Securitate, care au în structura lor departamente specializate în pregătirea specialiștilor din domeniul serviciilor publice.

La nivel național, în cadrul concursului proiectelor de cercetări științifice funda-

laboratorii A.A.P. au fost numiți în calitate de președinți/membri ai consiliilor științifice specializate, în calitate de președinți/membri ai comisiilor specializate de evaluare. Cadrele științifico-didactice ale A.A.P. au efectuat stagii de cercetare și documentare în țară și peste hotare, de peste o lună sau de scurtă durată.

Cercetătorii din cadrul laboratoarelor/catedrelor, sunt membri ai colegiilor de redacție ale edițiilor științifice din străinătate/ precum și referenți științifici ai revistelor științifice din străinătate.

Membrii catedrelor AAP sunt membri de onoare ai unor societăți științifice naționale și internaționale. La fel, în perioada supusă evaluării membrii laboratoarelor științifice au făcut parte din organizații științifice în calitate de experți.

COR.: Ce alte activități în sectorul științific sunt prevăzute pentru anul curent și pe viitor?

S.D.: În scopul consolidării sectorului științific și eficientizării procesului de cercetare, activitatea științifică în cadrul A.A.P. este orientată spre actualizarea cadrului tematic și instituțional de cercetare. Laboratoarele științifice își orientează activitatea conform temelor de cercetare și planurilor calendaristice ale temelor de investigații științifice pentru perioada 2014-2015.

În anul 2015, va fi majorat volumul de finanțare și vor fi diversificate sursele de completare a bugetului pentru activitatea științifică prin atragerea investițiilor naționale și internaționale, va fi promovată cooperarea și schimbul de informație și experiență în domeniul învățământului.

Interviu realizat de Ion AXENTI

De asemenea, a fost câștigat un proiect în cadrul Programelor de stat pentru anii 2015-2016: „Reformarea sectorului securității economice a Republicii Moldova prin prisma managementului resurselor umane menit să asigure realizarea obiectivelor strategice ale politicii de securitate națională”. (director de proiect - Ecaterina Barbăroș). În perioada evaluată, co-

Atelierul de lucru „Abilități de negociere”

Pe 16 februarie curent, la Academia de Administrare Publică s-a desfășurat atelierul de lucru „Abilități de negociere”, condus de profesorul Christopher R. KELLEY, conferențiar universitar în drept, Școala de Drept, Universitatea Arkansas, Statele Unite ale Americii. Atelierul a fost organizat pentru masteranzii Academiei, scopul fiind de a-i iniția în domeniul negocierilor sub mai multe aspecte: conceptul de negociere, tehnicile, strategiile și alte elemente importante pentru a organiza și realiza eficient procesul de negociere.

Subiectele abordate au fost:

- Deosebiriile dintre negocierile „distributive” și „integratoare” și de ce negocierile integrative sunt de multe ori mai eficiente?

- De ce negociatorii eficienți ascultă mai mult decât vorbesc?

- Cum pot lucra principiile psihologice pentru și împotrivă în timpul negocierilor?

- Care este greșeala numărul unu comisă de negociatori și cum poate fi evitată?

Dr Christopher Kelley a abordat aceste subiecte prin prisma negocierilor ordinare, care au loc în viața de zi cu zi. Astfel, masteranzii au partici-

pat nemijlocit la exercițiile de simulare, aplicând în practică abilitățile obținute în arta de a negocia. Lucru mult apreciat de participanți, deoarece au avut oportunitatea de a fi în rolul de negociatori, analizând punctele forte și slabe în procesul de desfășurare a unei negocieri. Masteranzii s-au confruntat cu dificultăți în timpul simulării din partea oponentilor, dat fiind faptul că fiecare participant a avut anumite scopuri și instrucțiuni,

pe care trebuia să le urmeze, pentru a ajunge la un rezultat avantajos. Acest lucru a creat o atmosferă și mai tensionată, mai ales atunci, când părțile nu recurgeau la concesi, așa cum se întâmplă de multe ori în realitate.

În final, dl profesor le-a sugerat masteranzilor că, indiferent de tipul de negociere la care vor participa, trebuie să fie bine pregătiți din toate punctele de vedere, să asculte și să respecte partea adversă pentru a obține rezultatele așteptate și avantajoase pentru toți cei implicați în negociere. Tuturor celor prezenți le-au fost înmânate certificate de participare la atelierul de lucru cu tematica privind abilitățile de negociere.

Ludmila NOFIT
metodist, Direcția știință și cooperare internațională

Cooperarea intercomunitară în extensiune

În satul Congaz, UTA Găgăuzia, a fost lansată recent o nouă întreprindere comunală intercomunitară care asigură servicii de calitate pentru 15.000 locuitori din trei localități din regiune. Astfel, primăria s. Congaz a cooperat cu primăriile Cotovscoe și Chioselia Rusă pentru a oferi un serviciu unic de soluționare rapidă și eficientă a problemelor comunitare, precum ar fi colectarea și evacuarea deșeurilor, iluminarea stradală, întreținerea rețelelor de apeduct, dezapezirea drumurilor etc.

„În comunitățile noastre au fost realizate mai multe proiecte care au adus bunăstare locuitorilor: apeduct modern, iluminare stradală, serviciu de salubritate, întreținere a drumurilor. Acum am decis să concentrăm aceste servicii în cadrul unei singure

întreprinderi care să deservască mai multe localități. Aceasta asigură durabilitatea proiectelor de infrastructură implementate, dar și utiliza-

rea rațională a resurselor de care dispun primăriile partenere ale acestui proiect”, a declarat Constantin Telpiz, primarul satului Congaz, la evenimentul de lansare a noii întreprinderi intercomunitare de servicii comunale.

„Crearea aceste întreprin-

deri este încă un exemplu de modernizare a serviciilor publice pentru toate localitățile din UTA Găgăuzia și din întreaga Moldova. Or, a fi localitate-model înseamnă, mai înainte de toate, existența unei infrastructuri dezvoltate, ceea ce asigură o calitate mai bună a vieții oamenilor, cel mai important element în activitatea autorităților”, a declarat Narine Sahakyan, reprezentant permanent adjunt, PNUD Moldova.

ICI Congaz (UTA Găgăuzia) este unul din cele 10 proiecte de cooperare intercomunitară implementate în mai multe raioane din țara noastră, care transcriu în practică prevederile Strategiei Naționale de Decentralizare a Republicii Moldova, aprobată de Parlament în aprilie 2012.

În cadrul Programului Comun de Dezvoltare Locală

Integrată, 40 de primării din Moldova și-au unit eforturile și au creat 10 întreprinderi de cooperare intercomunitară. Acestea prevăd prestarea unor servicii publice - colectarea și evacuarea deșeurilor, iluminarea stradală, întreținerea și dezapezirea drumurilor, amenajarea teritoriului și reparații capitale.

Valoarea totală a granturilor oferite pentru acest tip de proiecte este de 1 milion dolari SUA. Beneficiari ai proiectului sunt peste 120.000 de cetățeni din 40 localități din RM. Proiectul este implementat de Programul Comun de Dezvoltare Locală Integrată (PCDLI) cu suportul PNUD și UN Women, și susținerea financiară a Guvernului Danemarcei.

Tatiana SOLONARI,
consultant comunicare PCDLI (PNUD-Moldova)

Parteneriatul public-privat: strategia primăriei Catranâc

Mihai POPOVICI,
primarul s. Catranâc

„Ce să vă spun, acum chiar că ni s-au dezlegat mâinile, știți cum este o vorbă din popor, îmi răspunde, cam în glumă, dar hotărât, primarul satului Catranâc, raionul Fălești, Mihail Popovici, la începutul discuției noastre referitor la noua legislație a finanțelor publice locale și impactul ei asupra autorităților publice locale. „Acum, dacă taxele locale rămân în sat, la primărie, trebuie să ne suflecăm bine mânecele, iarăși vorba din popor, și să dezvoltăm sectorul economic, să creăm pentru sătenii noștri noi locuri de muncă, că paralele, dacă rămân acasă, vom ști cum să le folosim pentru dezvoltarea satului, pentru binele oamenilor”.

Încrederea în capacitățile sale de a gestiona eficient finanțele locale vine din bogata sa experiență de lucru la diverse posturi de conducere. Originar din Sărătenii Vechi, Telenești, fiind de viță din țărani răzeși, a hotărât să se dedice câmpului și, în 1978, a absolvit facultatea de mecanizare a Institutului Agricol din Moldova (Universitatea Agrară de Stat din Moldova), după care a fost repartizat la lucru în or. Fălești, în calitate de inginer-șef al fostului colhozului „Lenin”. În perioada anilor 1979 – 1982, a lucrat ca instructor la comitetul raional de partid Fălești, apoi, în 1982, a fost ales președinte

al colhozului „Zorile Moldovei”, din satul Ișcălău, r-nul Fălești, unde a activat până în anul 2000. În același an, după reorganizarea fostei gospodării agricole în asociații, a fondat SRL „Comprimenergo”, întreprindere de comerț și producere a semințelor de porumb și comercializarea lor în Belarus, pe care a condus-o în calitate de director până în 2011.

O filă deosebită a biografiei sale, o mândrie pentru toată viața, este faptul că a fost printre semnarii Declarației de Independență a Republicii Moldova, căreia i-a consacrat întreaga sa activitate de mai departe, ca și acum, în funcție de primar.

„Știți, aveam planuri de a trece cu traiul în capitală, alături de copii și nepoți, cu toate că și Catranâcul, a doua mea baștină, nu mă lăsa dus, vorba cântecului, casa părintească nu se vinde, și la vârsta mea am hotărât să rămân în sat cu experiența mea acumulată de-o viață să fiu de folos oamenilor din sat.

Câștigă detașat alegerile locale din 2011 și se apucă gospodărește de lucru pentru a realiza promisiunile făcute alegătorilor în campania electorală.

A început cu reparația capitală a tuturor sectoarelor de drumuri cu acces la traseurile republicane, a drumurilor centrale din sat, la care a atras surse financiare de peste 8 mln. lei. A fost restabilit și extins apeductul din sat, au fost schimbate ușile și ferestrele la liceul din sat, a fost reparat capital liceul cu investiții de la FISM în sumă de 950 mii lei. Cu suportul financiar al Ambasadei Slovace în Moldova s-a efectuat reparația capitală la grădinița de copii din sat.

Din Fondul Rutier și bugetul republican, în anul 2014, au fost construite prin sat drumurile în variantă albă, fiind investite surse financiare în sumă de 850 mii lei.

„Desigur că, în măsura posibilităților, am contat și pe sursele financiare proprii, în baza cărora, de exemplu, au fost schimbate ușile și ferestrele la casa de cultură, au fost făcute alte lucrări, - precizează primarul M. Popovici. - Dar e destul de modest. Ne inspiră optimism noua legislație a finanțelor publice locale, care ne oferă posibilități de a suplimenta cu mult bugetul local. Dar trebuie de muncit mult, de stimulat cetățenii de a deschide noi afaceri profitabile acasă, în satul de baștină, stabilind, în acest context, o strategie în domeniul parteneriatului public-privat”.

Primăria satului Catranâc conlucrează activ cu toți agenții economici din sat și, mai ales, cu unica întreprindere agricolă „Mospuragro” SRL, care deține toate terenurile agricole din fosta gospodărie agricolă. Aici urmează să fie defrișate peste 80 ha de livezi îmbătrânite și se planifică săditi altor livezi și plantații cu sorturi noi, unde vor fi create peste 100 noi locuri de muncă pentru săteni.

Sunt idei bune în sfera comercializării surplusurilor agricole, în acest scop fiind amenajată în centrul satului o piață agricolă, dar și în domeniul prestării serviciilor publice. Toate acestea ne vor permite ca pentru început să colectăm circa 20 la sută din bugetul primăriei din taxele locale. Strategia noastră este ca oamenii să aducă venit în sat, nu ca înainte, pentru a transforma satul nostru într-o localitate bine dezvoltată pentru un trai decent pe care îl merită oamenii noștri”.

În această ordine de idei, primăria a decis să arendeze cele peste 100 hectare de terenuri arabile, aflate în gestiunea sa, consătenilor, îndeosebi celor tineri, care vor să inițieze o afacere. „Ne-a încurajat în această hotărâre noua legislație a finanțelor publice locale,

care prevede ca impozitele din activitățile economice din sat să fie colectate în bugetul local, spune primarul Mihai Popovici. Ne vom strădui să folosim aceste avantaje pentru a dezvolta sectorul economic întru binele comunității și al cetățenilor”.

Deja sunt în derulare mai multe proiecte., inițiatorii lor fiind tinerii antreprenori din sat, pentru care ne bucurăm și îi susținem întru totul. „Scopul acestei strategii este de a acumula cât mai mulți bani, să-i gestionăm gospodărește ca să soluționăm mai eficient și în termeni optimali problemele satului, ale oamenilor”, pune, ambițios, punctul pe „i”, primarul Mihail Popovici.

Pentru anul 2015, se planifică implementarea în sat a proiectului de construcție a sistemului de canalizare și a stației de epurare a apelor uzate, implementarea proiectului de eficiență energetică prin construcția cazangeriei pe baază de biomasă la liceu și la grădinița de copii din sat, extinderea construcției drumurilor în variantă albă în toată localitatea. O prioritate a primăriei este restabilirea taberei de odihnă pentru copiii din sat.

„Este plăcut, că organul administrației publice locale din sat cu toate serviciile aferente lui zi de zi trăiește cu grijile oamenilor, cu problemele lor, și activează în interesul lor, unde populația din sat își poate găsi rezolvare la majoritatea problemelor, spune primarul M. Popovici. Rar, când cetățenii satului își caută dreptatea prin alte instituții ale statului, decât aici, pe loc.

Viitorul satului Catranâc îl văd în perspectivă, ca un orașel renovat, cu drumuri bune, cu apă și canalizare, cu toate instituțiile din sat bine aranjate și lucrative, cu străzi iluminate pe timp de noapte, cu o agricultură contemporană, cu oameni sănătoși, care să beneficieze de toate serviciile comunale pentru un trai decent și confortabil”, este crezul optimist al primarului de Catranâc, Mihail Popovici.

Vlad IONAȘCU

Poetul național Grigore VIERU

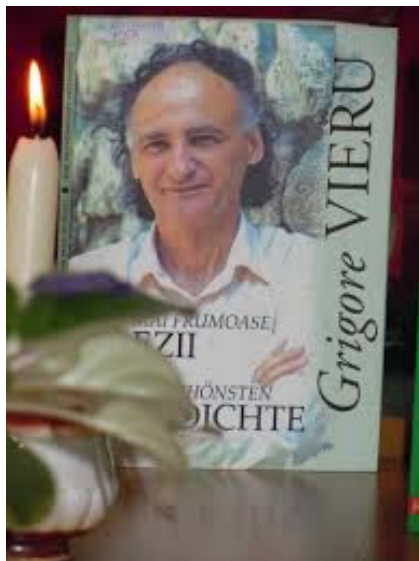
Marcată de destin, opera viereană suprapusă magistral pe viața creatorului, imprimă spațiotimpului sociocultural și spiritual-artistic o anume culoare provenită din însăși mersul evenimentelor. Mai cu seamă în 2015, când sărbătorim 80 de ani de la nașterea Poetului Național, Grigore Vieru. Faptul îl denotă toate acțiunile desfășurate ulterior în cadrul Uniunii Scriitorilor, Academiei de Științe a Moldovei, bibliotecilor, cenculului literar-artistic „Ideal”, concertelor festive de la Filarmonica de Stat, susținute de cantautorul Paul Surugiu-Fu-ego etc.

Oricum, în luna februarie au fost sărbătoriți și alți autori, sau așa-zisul pentagon literar octogenar: Grigore Vieru, Petru Cărare, Liviu Damian, Arhip Ciubotaru, Victor Teleucă, dacă nu a întregii „generații de aur” (Eugen Simion), a șasezeciștilor. A fost evocată întreaga activitate a poetului „Numelui tău” și a „Tainei care-l apără”. De asemenea, a fost lansată o nouă ediție „Omul duminicii”, apă-

rută recent la editura „Prut”, alcătuită de doamna Raisa Vieru, consoarta poetului, care este un omagiu de zile mari celebrului creator.

Clasicul nostru modern a fost pe larg comentat, declamat, cântat și înalt apreciat de conaționalii săi de pretutindeni, omagiat ca un poet național, destinul căruia s-a contopit, totalmente, cu cel al contemporanilor săi, pe care i-a cinstit într-un fel sau altul în creația sa netrecătoare, de acasă și pentru casă.

Rapsod și poet al demnității Neamului, Grigore Vieru reprezintă la acest hotar de ani un simbol pentru Țară și Limbă ce l-au ales. De la „Alarma” la „Numele tău”, de la „Un verde ne vede” la „Aproape” și

*Senin sau trist ca o amiază,
Eu sunt poetu-acestui neam
Și-atunci când lira îmi vibrează
Și-atunci când cântece nu am.*

Gr. VIERU

la „Taina care mă apără”, Grigore Vieru a devenit un creator al tuturor. Cel mai popular și mai

aproape de sufletul fiecăruia dintre consăngenii săi de pretutindeni. Inima lui bate în inima fiecăruia dintre noi, pentru că în el a cuvântat/cântat însuși Neamul, dragostea lui pentru viață, pentru tot ce-i frumos și etern. El a confirmat prin „Legământ” și vocație tradițiile clasice ale literaturii române. „Clipa și izvorul” creației viereane au fost, sunt și vor fi căutate întotdeauna, deoarece sunt plămuiți veșnice ca și viața însăși – mereu cu fața la nece-

sar și ideal. Consemnarea pe scară largă a creației viereane este un act de înaltă cultură și de aleasă prețuire, de valorificare a operei, a moștenirii lui literare, care a intrat în patrimoniul Țării și al Neamului.

Comparată cu opera înaintașilor, opera vieții și viața operei bardului de la Pererâta este una de legendă, pentru însuși Grigore Vieru a fost un Om de legendă, un împărat al Limbii Române moderne și eterne, apropiindu-se de accepțiunea mistică a Cuvântului pe care l-a slujit cu devotament și credință cu întregul său talent. El rămâne, desigur, steaua-călăuză a neamului în momentul poetic al șasezeciștilor care s-au dăruit totalmente, cu întreaga ființă artei poetice etico-civice și estetice, gnostice și telurice, criptice și rapsodice.

Tudor PALLADI

CÂNTARE SCRISULUI NOSTRU

Sunt un om al nemâniei,
Lumii astea nestrăin.
Vin din munții latiniei,
Deci, și scrisul mi-i latin!
Zis-a cerul: „Fiecare
Cu-al său port, cu
legea sa!”

Scrisul ei și râma-l are,
Eu de ce nu l-aș avea?!
Ah, din sângele ființei
Ni l-ați smuls și pângărit
Și pe lemnul suferinței
Ca pe Crist l-ați răstignit!
Ochii lui cei ai uimirii,
Când i-ați scos și nimicit,
Ați scos ochii nemuririi
Ce pre noi ne-au îndrăgit.
Ne-ați vroit schimba

chiar țeasta,
Sufletul, străvechiul grai,
Învățându-ne că asta
E un bine, e un rai.
Dar din... mare „paradisul”
Iată ce-nvățarăm noi:
Cine-ntâi îți fură scrisul,
Celelalte-ți ia apoi!
Vremuri alte vin să nască
Omul unui nou destin.
Cum mințindu-m-ai,
strâmb dascăl,
Scrisul meu că mi-i străin.
Și din gură și din carte
Cum mințitu-m-ai mereu,
Cum urātu-m-ai de
moarte
Când aflai că-i scrisul meu!

Știu: ești gata să mă
rumegi
În slugarnicii tăi clești

Când mă uit cu ochii
umezi
Către crinii latinești.
Știu că pașii tăi mă latră
Când, durut, la el revin.
Ci va arde da! în vatră
Focul scrisului latin!
Foc de care mult mi-i sete,
Care,-ndurerat și sfânt,
Graiul altor alfabete
N-a aprins și ars nicicând.
Deci, lăsați-ne în firea
Moștenită din străbuni
Și-ți primi în loc iubirea,
Pacea unor oameni buni.
Nu-i o vină, Doamne iartă,
Floarea lui că o văzum,
Că ne-am fost iubit odată
Și ne mai iubim și-acum.
Sunt un om al nemâniei,
Lumii astea nestrăin.
Vin din munții latiniei,

Deci, și scrisul mi-i latin!

DE-AI CURGE TU, PRUTULE

Lui Dumitru Farcașu

De-ai curge, tu, Prutule,
De-ai curge pe Nistru,
Să nu mă mai desparți
De frații mei!
De-ai curge tu, Prutule,
De-ai curge pe Mureș,
Ca liber să pot asculta
Cântecul nostru,
Cântecul neamului meu!
De-ai curge tu, Prutule,
De-ai curge pe Olt,
Să nu
Mai fiu întrebat
Ce caut eu,
Ce caut în Țara mea?!

Premieră: un avion Boeing a zburat cu biocombustibil

Un avion Boeing de tip Eco-787 (ecoDemonstrator 787) a efectuat primul zbor cu biocombustibil (uleiuri vegetale și

grăsimi animale).

Biodieselul reduce emisiile de dioxid de carbon cu 50%-90% față de combustibilii pe bază de petrol. Statul Unit al Americii, Europa și Asia produc în total 800 de milioane de galoane de biocombustibil - aproximativ 1% din cererea mondială de biodiesel.

Primul implant din lume cu celule reprogramate

Prima intervenție chirurgicală de implantare a unor celule reprogramate, denumite pluripotente induse (iPS), a fost efectuată în Japonia, în cadrul primelor teste clinice din lume realizate pe pacienți umani și care vizează o tehnică de medicină regenerativă.

Scopul acestei prime operații pe oameni constă în verificarea gradului de siguranță al unei astfel de intervenții. Specialiștii speră, de aseme-

ne, acest lucru, oamenii de știință au cultivat celule din retina pacientului, pornind de la iPS, care au fost apoi implantate acestuia. Celulele sușă pluripotente induse (iPS) sunt create pornind de la celule adulte ale pacientului aduse într-o stare aproape embrionară. Savanții reușesc acest lucru, obligând patru gene să se exprime din nou (în mod normal inactive în celulele adulte). Această manipulare genetică are scopul de face celule-

ne, la o ameliorare a stării de sănătate a persoanei operate. În cazul de față, medicii niponi vor să trateze o boală oculară, degenerescență maculară legată de vârstă (DMLV), prima cauză de orbire la persoanele de peste 55 de ani din țările industrializate. Pentru a realiza

acest lucru, oamenii de știință au cultivat celule din retina pacientului, pornind de la iPS, care au fost apoi implantate acestuia. Celulele sușă pluripotente induse (iPS) sunt create pornind de la celule adulte ale pacientului aduse într-o stare aproape embrionară. Savanții reușesc acest lucru, obligând patru gene să se exprime din nou (în mod normal inactive în celulele adulte). Această manipulare genetică are scopul de face celule-

Au fost numărate toate lacurile de pe Pământ

Cercetătorii suedezi și estonieni au efectuat un studiu în cadrul căruia au fost numărate toate lacurile din lume, potrivit unui comunicat de presă lansat de Universitatea din Uppsala.

Ecipa de cercetare a fost condusă de profesorul de la Institutul de Limnologie, Lars Sund. Împreună cu colegii el a dezvoltat o metodă de a

identifica în mod automat pe imaginile din satelit toate lacurile cu o suprafață de cel puțin 0,2 hectare (aproximativ un sfert din suprafața unui teren de fotbal).

Conform informațiilor primite, în lume au fost descoperite

aproximativ 117 milioane de lacuri, care acoperă aproape 4% din suprafața Pământului, fără a lua în considerare lacurile subglaciare în Groenlanda și Antarctica. S-a stabilit că lungi-

mea totală a malurilor bazinelor acvatice depășește de 250 de ori lungimea ecuatorului.

Studiul a fost realizat în cadrul proiectului „Culoarea apei” care analizează schimbările în compoziția substanțelor organice conținute în apă.

Meditația îndelungată ne ajută să îmbătrânim frumos

Meditația practică pe parcursul mai multor ani este asociată cu o scădere mai mică a volumului creierului, un fenomen asociat cu procesul de îmbătrânire, se afirmă într-un studiu american.

Persoanele, care au practicat meditația timp de 20 de ani, au creiere cu volume mai mari decât cele ale persoanelor obișnuite, spun autorii acestui studiu.

Pentru acest studiu, cercetătorii au comparat tomografiile cerebrale de la 50 de voluntari care practică de mulți ani meditația și cele de la 50 de persoane obișnuite din populația generală.

Participanții aveau vârste cuprinse între 24 și 77 de ani.

Voluntarii din primul grup au spus că au început să practice meditația în urmă cu 4 până la 46 de ani.

În total, tomografiile cerebrale au arătat că volumul de materie cenușie a scăzut pe măsură ce vârsta participanților a crescut. Însă creierul practicanților meditației păreau mai bine conservate decât cele ale persoanelor de aceeași vârstă din populația generală.

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni pe lista Fondului Mondial al Monumentelor

Nu se cunoaște data exactă când a fost construită: fie la 1455 când găsim prima atestare a orașului Căușeni, fie în perioada de domnie a lui Vasile Lupu (1634-1653) sau mai târziu. În forma ei actuală o avem din timpul reconstrucției de la 1763-1767.

Picturile murale din interior, care fac celebritatea bisericii, reprezintă ultima etapă în dezvoltarea frescei medievale în Moldova. În iconografie se simte influența artei bizantine.

Subiectele biblice sunt dispuse în registre. Cel de jos este decorat cu ornamente; în cel de la mijloc sunt înfățișate figuri în picioare, iar în registrul de sus se află medalioanele cu sfinți. Registrele sunt despărțite prin fâșii ornamentate cu motive caracteristice artei bizantine. În altar se află com-

pozițiile: „Sfinții episcopi,” pe boltă – „Oranta”, mai jos – „Împărtășirea apostolilor.” Pe boltă naosului sunt pictate scene din viața sfinților, iar mai jos „Deisis”, „Sfinții părinți – Ioachim cu Ana și Sf. Maria cu pruncul Iisus.” În naos, la stânga altarului, se observă chipurile mai multor sfinți „cu ochii scoși”. Se spune că găurile din pictură sunt din cauza tătarilor, ce au pomegnit locul sfânt, însă nu au rămas nepedepsiți. O legendă locală afirmă că printr-o minune dumnezeiască acestor răufăcători le-au pierit toți caii, și de atunci, în-

fricați fiind, nu s-au mai atins de bisericile românești.

În pronasos se află un tablou votiv, care se deosebește prin expresivitatea chipurilor ctitorilor. Pe zidul nordic s-au păstrat figurile apostolilor Petru și Pavel, care țin în mâini modelul bisericii. Mai sus sunt reprezentați cei patruzeci de Mucenici.

Printre scenele cu caracter religios sunt reprezentați și ctitorii bisericii, domnitorii Moldovei – Nicolae și Constantin Mavrocordat, Grigore Alexandru Ghica, Grigore Calimachi, Mitropolitul Proilaviei (adică a Brăilei, cu jurisdicția și asupra Tighinei, Cetății Albe și Chilie, supusă canonic Constantinopolului) Daniil etc.

În pictura bisericii mai e reprezentat și Sfântul Ioan cel Nou (de la Suceava), con-

siderat protector al Moldovei. Fiind un monument unic al arhitecturii religioase prin picturile murale, pictate cu ocră natural și prin frescele medievale, singurele de acest gen din Europa de Est, Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni a fost înscrisă pe lista Fondului Mondial al Monumentelor (World Monuments Fund), care include 93

de obiecte arhitecturale, cele mai importante pentru cultura mondială și care riscă să dispară.

La 14 februarie 2015, în ziua pomenirii Sf. Mucenic Tri-

fon, la biserica cu hramul «Sf. Arh. Mihail» din s. Dubăsarii Vechi, raionul Criuleni, a fost sfințit un mic zooparc amplasat chiar în curte.

Proiectul include și un iaz micuț pentru viețuitoarele ce au o nevoie sporită de apă. Teritoriul este amenajat cu copaci și arbuști decorativi.

Actualmente, ne îngrijim de câteva specii de păsări, rar sau deloc întâlnite în țara noastră, pe viitor sperăm să diversificăm anturajul.

Amplasarea unui zooparc pe teritoriul bisericilor și, mai ales, al mănăstirilor, este o practică des întâlnită, ce are ca scop cultivarea simțului

frumosului, mai ales la copii, iar prin aceasta se ajunge în mod sigur la contemplarea lui Dumnezeu, Autorul zidirii a toată făptura.

Protoiereu Teodor PELIN,
paroh al bisericii cu hramul
„Sf. Arhanghel Mihail,”
s. Dubăsarii Vechi, r. Criuleni

Abonarea 2015

Continuă abonarea pentru anul 2015 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC”, publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.
Costul unui abonament:
3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Ziarul „Funcționarul Public” apare de 2 ori pe lună.
Costul unui abonament:
3 luni - 37 lei 80 bani; 6 luni - 75 lei 60 bani.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție
Ion AXENTI - secretar responsabil
Vitalie NICA - redactor, designer

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.
Ziarul apare de două ori pe lună.
Indice 67919.
Coli de tipar 1,5. Tiraj: 350.
Dat la tipar 27.02.2015

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” -
publicație a Academiei de Administrare Publică